

Grönstruktur - biologisk mångfald och attraktiva utemiljöer i Lycksele stad

Denna redovisning utgör ett av underlagen till att skriva ett naturvårdsprogram för Lycksele kommun och projektet har delfinansierats via statens pågående satsning på lokal och kommunal naturvård.

Innehåll

Sammanfattning av de mest angelägna satsningarna och förslagen

Naturmiljöer i Lycksele

Gröna korridorer och vattenmiljöer

Älvsrummet med öar avor och stränder

Gröna korridorer

Stadsnära skog och skogsskötsel

Grönstrukturen i centrala Lycksele och olika stadsdelar

1. Centrala Lycksele
2. Lugnet
3. Korpberget-Ansiaområdet
4. Norräng
5. Industriområden
6. Långtjärn-Tannen
7. Norrmalm
8. Södermalm, Villaryd, Jonsta, Furuvik, Forsdala

Slutsatser

Kristineberg och Örträsk

Skolskogar

Presentation av skolskogar

Äldreboenden

Det är väl känt att vi spenderar mer och mer tid för stillasittande inomhusaktiviteter vilket redan nu innebär ett problem och i framtiden kommer att innebära ett stort hälsoproblem med stora kostnader för samhället. För att kunna konkurrera med dagens stora utbud av lättillgängliga inomhusaktiviteter behövs attraktiva gröna utemiljöer som stimulerar människor till mer fysisk aktivitet. Det är värdefullt med bra motionsmöjligheter utomhus men allra viktigast är de gröna miljöerna runt skolorna. Mycket betydelsefulla är också närmiljöerna där man bor. Barn behöver "kojskogar" i närheten av där de växer upp och människor behöver kunna gå ut för en promenad, för att fika eller bara sätta sig på en parkbänk i en trevlig grön miljö.

I flera projekt och undersökningar i Sverige och i andra länder har man visat att lugna behandlingsformer med gröna utemiljöer har en mycket stor läkande effekt och hjälper utbrända människor. Att ha dessa miljöer nära runt om kring sig i vardagen bör vara något att sträva efter i stadsplaneringen och vid utformning närmiljöerna kring bebyggelsen.

I detta arbete presenteras dels olika generella förslag till satsningar på de gröna miljöerna i Lycksele och vidare till ett antal mer specifika förslag. Utvecklingsförslagen är kopplade såväl till värdefullare närnaturområden inne i Lycksele stad och dess omgivningar som till den allmänna grönstrukturen i stadsdelarna.

I flera delar av redovisningen återkommer förslag på plantering av träd och buskar, trädval mm.

En attraktiv grönstruktur med fina grönområden är viktigt för stadens innevånare men också för att locka turister att besöka och stanna i staden och för att bevara den biologiska mångfalden.

Sammanfattning av de mest angelägna satsningarna och förslagen.

1. Förstärka grönstrukturen i kala och sterila delar av Lycksele genom att plantera lövträd (mest angeläget i centrum och vid industriområden). Andra mycket angelägna delar för plantering är grönytorna längs E 12, grönytan nedanför kyrkan och längs Hamngatan vid Shell och vidare längs allmänna vägar och genomfartsvägar.

Grönstrukturen i Lycksele som helhet skulle gynnas av en generell plantering av lövträd (rönnar, björkar, sälgar eller aspar) i alla stadsdelar längs de allmänna vägarna som inte skymmer och beskuggar villatomter. Inne i kvarteren bör man vara mer återhållsam för att inte skapa för skuggiga förhållanden. Där kan istället buskplanteringar rekommenderas och erbjudas.

2. Upprätta nya skogsbruksplaner för det tätortsnära skogbruket och det egna kommunägda skogsinnehavet. Målet är att bibehålla natur- och rekreationsvärden och undvika kalhyggesbruk och istället satsa på någon form av blädningsskogsbruk och selektiv avverkning.
3. Utveckla grönstrukturen i den absoluta närmiljön till skolor och äldreboenden. En utredning bör genomföras och en samordnad plan för denna utveckling bör upprättas

Längs stora delar av Hamngatan finns biologiskt fattiga gräsytor som kan planteras med buskar och lövträd. Vissa delar av de klippta gräsytorerna kan göras om till örtrik ängsmark.

4. Buskmarker och ängsytor– plantering av buskar och omvandling av gräsytor hänger ihop med utvecklingen av grönstrukturen enligt punkt 1 ovan.

Många av de klippta gräsytorerna inom Lycksele centralort kan och bör förstärkas biologiskt. De skulle samtidigt bli mer attraktiva att besöka och se estetiskt mer tilltalande ut. Detta kan ske genom att de klippta gräsytorerna i vissa delar omvandlas till örtrika ängsytor i kombination med inplantering av buskgrupper. Buskytorerna bör planteras i breda stråk eller i runda sammanhängande fläckar så att kontakt med omgivande grönstruktur blir möjlig. Skötsel och rensning mm minskas med en sammanhållen utformning.

Exempel på några sammanhållna buskgrupper finns idag vid Busshållplatsen E 12 snett nedanför Frasses och OK och vid kanten av OK mot Vilhelminavägen. Dessa grupper är fina och mycket tilltalande, men tyvärr ligger båda områdena så till att möjligheten till kontakt med omgivande grönstruktur är begränsad. Grönstrukturen vid OK är ändå betydligt mer tilltalande än den vid t ex fd. statoil nedanför Södermalm eller i jämförelse med det kala intrycket runt Shell. Vid Shell finns ju älven som ett positivt tillskott till upplevelsebilden som annars skulle ha varit mycket steril.

Bra exempel på grönstruktur längs övre delen av Fogdegatan centrala Lycksele. Här finns bra grönstruktur i alla nivåer, marksskikt, buskskikt och trädskikt

5. Ny grön korridor med cykelväg på älvens västsida utanför väg E 12. Detta är den viktigaste enskilda satsningen som skulle ge Lycksele ett helt nytt ansikte på den västra sidan av älven. Det skulle också vara mycket attraktivt för de boende i Lycksele att kunna färdas norrut längs älven. Detta kopplas ihop med punkt 4 nedan.
6. Sammanhållen cykelväg runt norra delen av Lycksele där norra delen avslutas i höjd med Gammplatsen med ny bro/hängbro från östra sidan älven.
7. Tillgängliggöra de finaste närnaturområdena med besöksvänliga faciliteter och information (Korpberget, Sågavan, Skrabbtjärn, Bocksliden, Bratten, Grävetjärnsberget, Gammplatsen, Prästholmarna, Tannbergets norra del plus gärna någon fin nyanlagd eller befintlig kommunalägd äng). Se vidare förslag under respektive område och under områdesbeskrivningar.
8. Om förutsättningar finns bör kulverterade bäckmiljöer på västsidan av Lycksele öppnas upp och skapa istället slingrande lopp med gröna strandzoner med varierad vattenföring och en blandning av vattenfall, strömsträckor och lugnflytande delar.
9. Bibehålla de grönområden som finns nedströms kraftverket och utveckla de stigsystem som finns längs båda sidor av älvstranden. Bebyggelse bör minimeras i dessa delar som istället bör vara helt tillgängliga för allmänheten. Älvnära bebyggelse (gles sådan) bör styras längre uppström eller nedströms de centrala delarna av tätorten. Älven kan och bör göras mer tillgänglig för de boende i Lycksele.

Bäckmiljöer bör lyftas fram även om de är små. De tillför mycket positivt till landskapsbilden och berikar upplevelsen. Bäckan från Lilltjärn är kulverterad längre ner då den passerar storgatan.

10. Båtar/broar/hängbroar över Prästholmarna – se vidare under områdesbeskrivningen för Prästholmarna.

Avståndet mellan Prästholmarna är under 100 m och avståndet från respektive prästholme till fastlandet är ungefär det samma. Spektakulära hängbroar över holmarna skulle inte passera obemärkta.

Naturmiljöer i Lycksele

Skogsmark är den klart dominerande naturtypen i Lycksele och skogen är naturligt talldominerad. De värdefullaste naturområdena i och kring staden domineras av skogsmark. De finaste skogsobjekten redovisas under objektsredovisningar senare i rapporten.

Övriga naturområden är ganska sparsamt representerade. Våtmarker saknas nästan helt i de centrala delarna av Lycksele och inga våtmarker med höga naturvärden finns helt nära Lycksele stad. Våtmarker borde gynnas och kanske kunde en fin miljö återskapas i området mellan Norräng och Furuvik.

Vattenmiljöer finns i form av Umeälven och flera mindre och större tjärnar i och nära de centrala delarna av staden. Vattenmiljöer utgör alltid mycket värdefulla inslag i de stadsnära naturmiljöerna. Umeälven har trots regleringen relativt höga naturvärden i centrala Lycksele, där grunda bottnar gynnar ett rikt fågelliv mitt inne i centrum. I övrigt har de vattenmiljöer som finns idag ordinära naturvärden.

Ängsmarker är mycket sparsamt förekommande och större delen av den öppna gröna marken utgörs av klippta ytor. Några fina undantag finns vilka presenteras under ängsmarker senare i rapporten. Det är angeläget att kunna utöka andelen ängsmarker över alla delar av staden.

Under presentationen av olika stadsdelar görs en genomgång av stadsdelarnas grönområden och dessutom görs en redovisning av ett antal väl definierade naturområden som har eller kan ha ett större allmänintresse för hela Lycksele.

Gröna korridorer

Gröna korridorer anses som mycket värdefulla för att binda ihop stadens gröna delar och för att möjliggöra förutsättningarna för en hög biologisk mångfald. Utbytet och spridningen av stadens växter och djur försvåras betydligt om de gröna områdena ligger som öar utan kontakt mellan varandra. I en väl planerad stadsnära grönstruktur bör det finnas öppna gröna korridorer utan avskärmande barriärer. De gröna stråken bör löpa såväl horisontellt som vertikalt genom staden för ett optimalt utbyte mellan olika delar.

I vissa större städer fungerar de gröna korridorerna som transportvägar för cyklister och gående. Vägar till skolor och andra serviceområden kan nås utan att behöva passera någon bilväg. De gröna korridorerna är planerade och utformade så att alla hus inom ett bostadsområde är sammanbundna med varandra och med alla serviceinrättningar inom stadsdelen.

Grönområden är värdefulla för den biologiska mångfalden och ger också ett positivt intryck för stadsbilden. Särskilt värdefulla och biologiskt rika är gröna korridorer som innehåller en kombination av vatten- och landmiljöer. Ju mer obrutna och naturliga korridorerna är ju större värde har de för det biologiska livet.

I Lycksele har exempelvis korridoren kring den lilla bäcken från Lilltjärn ett lågt värde eftersom den nästan saknar naturlig strandvegetation och en lång sträcka är kulverterad. Emmausbäcken däremot har ett betydligt högre biologiskt värde. Dels är den betydligt större men den har också till stora delar relativt intakta strandzoner. Storleken på vattendraget och bredden på strandzonen har en stor betydelse för korridorens funktion och biologiska kvalitet. En bred korridor är inte bara viktig som spridningskorridor utan

utgör i sig ett värdefullt grönområde. Emmausbäcken är Lyckseles bästa exempel på detta.

Älvsrummet med öar, avor och stränder

Den största och värdefullaste gröna korridoren i Lycksele är älvsrummet. Denna korridor påverkar och försörjer samtliga Lyckseles stadsdelar. Älvskorridoren är samtidigt en mycket bred barriär mellan de båda sidorna av staden. Därför kan den västra och östra sidan av Lycksele ses som två enheter där älven är av största värde för båda men samtidigt hindrar spridningen av organismer som har svårt att spridas över breda barriärer och över vatten.

En öppen korridor med gröna stråk längs stränderna gynnar utbytet av det biologiska livet i främst nord-sydlig riktning. Från respektive sida försörjer och förmedlas kontakten till de gröna stråk som löper vinkelrätt i öst-västlig riktning. Älvskorridoren är idag inte intakt i alla delar och den största bristen finns på västra sidan Lycksele mellan E 12-bron och Gamplatsen.

Byggnationer ända ner mot älven bör generellt undvikas. Täta husgrupper med tomter och anlagda grasmattor ända ner mot stranden kommer i större eller mindre grad att fungera som barriärer för spridningen av växter och djur. Önskemål om strandnära bebyggelse bör kunna tillmötesgåas men kommunen bör absolut behålla friheten att hålla den närmaste standzonen öppen för allmänt nyttjande. Längs stranden är det angeläget för allmänheten att kunna röra sig likväl som för växter och djur. En obebyggd strandnära zon på 15-30 meter skulle vara tillräcklig i detta sammanhang. Enskilda intressen bör inte heller inskränka allmänna intressen för annat friluftsliv som t ex bad, promenadstråk eller cykelleder.

Alla innevånare bör kunna nyttja attraktiva allmänna delar. Blir inskränkningarna för stora vid de populäraste områdena platserna kommer Lycksele att förlora sin attraktionskraft för rekrytering av nya innevånare och långsiktigt få svårare att behålla antalet innevånarantalet i staden.

Stadsnära skog och skogskötsel

Skogsvårdsstyrelsen har på uppdrag av Lycksele kommun presenterat skogsbruksplaner för den kommunägda marken. För det aktuella marken har i stort sett hela arealen bedömts som produktionsskog som ska avverkas enligt trakthyggesmetoden, dvs. genom kalavverkning. Eftersom skogen är äldre och avverkningsmogen i många delar rekommenderas i dessa skogsbruksplaner avverkning inom 5-10 år för större delen av arealen.

Den äldre skogen runt Lycksele bildar den yttre inramningen av Lycksele samhälle och förutom en viktig närnatur med hög besöksfrekvens så har skogen också en viktig positivt funktion för samhällets landskapsmässiga utseende. Om en större del av den gamla skogen i området skulle avverkas inom det närmaste decenniet kommer exempelvis Tannberget att förlora mycket av sin attraktionsförmåga och därmed kommer med all säkerhet antalet människor som nyttjar området att minska. Bilden av Lycksele kommer att ge ett mer naket och ogästvänligt intryck. Bedömningen är att detta kommer att påverka Lycksele negativt både på kort och lång sikt. Bedömningen är att Bostadsområden som ligger i nära anslutning till större skogsområden vid Tannen, Södermalm och Forsdala bedöms bli mindre attraktiva om skogen avverkas enligt upprättade skogsbruksplaner.

Här föreslås istället att kommunen nyttjar en extensiv skogsbruksmetod som blädning/dimensionsavverkning av någon variant. Skötselplaner bör upprättas och val av brukningsmetod eller intensitet avgörs beroende på skogstyp och produktivitet inom varje delområde och skifte. Man bör inte låsa sig att genomföra generella åtgärder för hela skogsinnehavet men planeringen bör utgå från hela innehavet för att få en helhetssyn på all skogsmark.

En stor andel – 30-60 % av skogen (beroende på förutsättningarna) skulle kunna avverkas utan att påverka upplevelsen av området som helhet. Andelen på uttaget bör anpassas till förutsättningarna och avståndet till bebyggelse, motionsspår mm. Närmast bostadsområdena på Forsdala och Södermalm lämnas en större andel kvar samtidigt som höjden på trädbeståndet kan anpassas närmast husen. Många människor önskar sol på sina tomter och detta kan tillgodoses genom selektiv huggning av de höga träden närmast tomtgränserna. Resultatet blir att man får ett bakåtlutande skogsbestånd från tomtgränsen och bakåt in i beståndet. På så sätt behåller man en större del av skogen (mindre träd i förgrunden och de större träd längre bak) och samtidigt förbättras ljusinsläppet till tomterna.

Samtidigt som dimensionsavverkningar genomförs utförs inga ytterligare gallringar eller underröjningar. I vissa delar kan man önska en mer parkartad skog, där exempelvis stigar dras fram, och där kan det då vara befogat med underröjningar och gallringar. Upplevelsen av skogen kommer att berikas om det finns delar med tätare undervegetation som ger en "tätare skogskänsla"

Skogsmarken bör också berikas genom att låta andelen död ved öka och genom att inte tillåta vedtäkt. I detta sammanhang är det viktigt att tillhandahålla ved om eldstäder iordningsställs i skogen.

Vidare bör de små skogsarealer med högre naturvärden som finns kunna avsättas för framtiden i form av naturskydd och naturstudier för skolor m fl. Någon mindre del av den gamla tallskogen i norra delen av Tannberget skulle kunna naturvårdsbrännas, ex en del av slutningen ner mot järnvägen och nya kyrkogården.

Grönstrukturen i olika stadsdelar

En utredning och förslag till grönstrukturprogram genomfördes och presenterades 1995 av Thomas Olofsson Umeå. Arbetet genomfördes i samband med praktik vid utbildning på Umeå Universitet. Olofssons programförslag är bra och kan ses som en utgångspunkt för åtgärder som Lycksele stads grönstruktur skulle förbättras avsevärt av. Olofsson presenterade en plan för trädplantering av de centrala delarna vilken också är bra.

Denna redovisning kommer att ta upp trädplanteringar i mer generella termer. Det vore mycket värdefullt om förslaget från 1995 kunde fullföljas och mottot borde vara att plantera så många träd som bara är möjligt i de centrala delarna. Det skulle berika centrum både biologiskt och estetiskt/socialt.

Lycksele domineras av tallar och björkar vilket är naturligt och positivt. Vid framtida planteringar skulle variationen och upplevelsen av grönstrukturen förbättras än mer genom att välja även andra träd. Rönnar finns visserligen men antalet skulle kunna utökas betydligt. Rönnar är naturliga i området och särskilt värdefulla för fåglar. Dessutom är rönnar vackra inte minst i höstskrud. Sälgar och aspar är också naturliga inom området och som skulle berika variationen i grönstrukturen. Lämpliga exotiska träd som cembratallar, lärkträd och särskilt sydliga lövträd, i den mån de klarar klimatet, skulle också berika Lyckseles centrala grönstruktur. Exotiska träd kan tyckas onaturliga

men skulle upplevas positivt av både Lyckselebor och kanske särskilt av besökande turister från övriga Sverige och andra länder.

Förutom planteringar av träd på kommunens egen mark vore det önskvärt med mer träd på privata tomter. Detta gäller hela Lycksele men främst i de centrala delarna som är sterilast. Det går ju inte att tvinga någon att plantera träd eller buskar men genom att erbjuda gratis växtmaterial skulle säkerligen många bli intresserade. De flesta vill inte ha stora skymmande träd som tar bort solljuset varför istället äppelträd, paradisäpplen eller möjligen andra fruktträd kunde erbjudas. Rönner vore också tänkbart att erbjuda liksom buskar som aronier, måbär och blåtry för de som inte alls är intresserade av att plantera träd.

Denna redovisning av grönstrukturerna i centrala Lycksele och omkringliggande stadsdelar kommer inte att presentera detaljer i form av plantering av enskilda träd eller enskilda mycket små grönytor. För det hänvisas till förslaget som Olofsson 1995 presenterade. Denna redovisning lägger tyngdpunkten på att:

- Kort presentera befintlig grönstruktur i de olika stadsdelarna
- Redovisa goda exempel som finns i olika stadsdelar
- Ge förslag på förbättringar och områden att utveckla

Vissa generella utvecklingsförslag är genomgående för alla eller nästan alla stadsdelar medan andra kan vara mer specifika förslag för respektive stadsdel eller objekt. Jag har valt att presentera de genomgående förslagen för varje stadsdel trots att det blir upprepningar, men det är angeläget att varje stadsdel presenteras för sig om man sedan väljer att jobba specifik med någon av dem.

Grönområden med större utvecklingspotential presenteras separat under objektsbeskrivningar.

1. Centrala Lycksele

Lycksele centrum är tillsammans med industriområdena vid Lilltjärn och Furuviik-Norrmalm de enda områdena i Lycksele som har sammanhängande delar nästan helt utan grönstruktur. För centrum gäller svag grönstruktur främst längs gågatan fram till kyrkogården och runt flera av de centrala kvarteren.

1. Bra exempel på små värdefulla grönstrukturer i centrum

- Buskmarkerna framför Stadshuset

Framför stadshuset finns exempel på attraktiva buskgrupper som planterats i breda fläckar vilket är biologiskt gynnsamt och som underlättar skötseln. Denna typ av planteringar rekommenderas på många platser i Lycksele.

- Silverpilarna vid torget – slänten mot grusplanen är tilltalande.
- Slänten ovanför Duvan vid Tingshusgatan.
- Buskmarker och lövträd vid kvarteret stampen.

Ovanför Hamngatan finns stora gräsytor men vid kvarteret stampen är dessa avbrutna av ett parti fina buskstråk med olika lövträd.

Buskgrupper, träd och naturlig ängsmark i kombination gynnar djur och växter och ger ett tilltalande visuellt intryck.

- Små fina fläckar med lövträd, buskar och ängsmark vid på båda sidor om Fogdegatan och mellan Fogdegatan och Storgatan.

Övre delen av Fogdegatan mot kvarteret Tigerhålan är en fin liten "minigrönyta"

- Ravinen nedanför fotbollsplanen vid Johan Skyttes skola

Nedanför Johan Skyttes skola finns en liten ravin med kompost och klätterträd.

Förslag för utveckling av grönstrukturen.

- Torget är öppet och ogästvänligt och här är angeläget att plantera in träd, buskar och blommor. Del av gågatan har blivit trevligare med flyttbara "grönmoduler". En del björkar har planterats in och dessa växer nu snabbt till sig. En fortsättning av dessa gatuplanteringar med inriktning mot rönнар vore önskvärt.
- Tjärhovet och yttre delen av djupskolavan är kalt och ogästvänligt och där bör skapas samma stil som den fina parkmiljön vid övre Djupskolavan. Ett naturligt markskikt, träd (rönнар, björkar, sälgar och aspar) och buskar i detta område skulle höja värdet betydligt såväl upplevelsemässigt som biologiskt.
- Från nedanför polishuset och norrut nästan till Gammplatsen via Shellmacken längs hela E12:an och längs större delen av Hamngatans västra sida finns ett stort utvecklingsbart område. Här ligger ett av Lyckseles tråkigaste delar mitt i blickpunkten när man kör igenom Lycksele på Europaväg 12. En förändring och uppfräschning av denna del gemensamt mellan berörda markägare skulle vara ett lyft för Lyckseles "ansikte" utåt.

Området är kalt på gröna strukturer i alla höjdnivåer och här bör absolut skapas ett naturligt markskikt och mindre klippta gräsytor. Trädplaneringar (rönнар, björkar, sälgar och aspar) och buskgrupper skulle också lyfta områdets biologiska och upplevelsemässiga värde betydligt.

- Trädplaneringar inom de tyngsta betongavsnitten i centrum som exempelvis runt torget, bakom konsum, mellan polishuset-stadshuset-konsum och i kvarteret Grubban skulle ge främst ett ökat upplevelse- och attraktionsvärde.

2. Lugnet

Lugnet är ett litet villaområde i NV delen av Lycksele i sluttning ner mot Ume älv. Stadsdelen har ordinära grönstrukturer med villabebyggelse, fotbollsplan och lekplatser och på andra sidan E12 en kyrkogård med svag grönstruktur. Området har bra kontakt med älven och ovanför kyrkogården på andra sidan järnvägen ligger Tannbergsområdets finaste gammelskogsdelar. Det är värdefullt att behålla den gröna korridoren mot älven intakt.

Utvecklingsförslag

En plan bör upprättas för utvecklingen av de större allmänna ytorna

1. Förbättra grönstrukturen på villatomter genom att erbjuda plantering av lövträd – gärna äppelträd eller rönнар. Detsamma gäller vid ålderdomshemmet.
2. Kyrkogårdens grönstruktur kan förstärkas med mer busk- och trädplaneringar.
3. Den stora centrala parkmarken kan utvecklas genom inplantering av mer buskar och träd.
4. Befintliga slaghackytor och klippta grönytor bör ses över för att skapa en attraktivare rikblommade ängsvegetation till förmån för klippta ytor och artfattiga ängsytor

5. Cykelväg byggs ner till Gammplatsen som ansluter till "den nya" cykelvägen från centrum till Gammplatsen.

3. Korpberget - Ansiaområdet

Se också separata objektsbeskrivningar av Korpberget och Sågavan m fl.

Grönstrukturen är lite gles och delvis avskuren längs stranden. Ytterligare exploatering av strandzonen bör undvikas.

Ny cykelväg runt Lyckseles norra delar inbegriper en grusad ny del från campingen via Fäbodavan och vidare norrut och runt till Gammplatsen via bro.

Hawaiiudden och cykelvägen mellan Sågavan och campingen.

4. Norräng

Norräng är ett yngre till medelålders villaområde i Lyckseles nordöstra del. Området grönstruktur består ännu mest av yngre villaträdgårdar som har ganska mycket grönstruktur och med tiden kommer att bli finare. Talldominerad skogsmark ligger i breda stråk mellan kvarteren och de olika delarna vilket totalt gör att stadsdelen har en "luftig" grönstruktur. Stadsdelen är också topografiskt intressant med tydliga höjdskillnader mellan norra/östra delarna och södra/västra. Det värdefullaste grönområdena är områdena kring Fäbodavanbäcken och Norrängen väster om kyrkan. Norrängen beskrivs särskilt under delen ängar. Sydost om stadsdelen och öster om

Norrmalm finns ett 2 km långt elljusspår öster om Bussjövägen. Spåret ligger lite väl avsides för att vara attraktivt för de som har svårare att regelbundet ta sig ut för att motionera. Ett alternativ till detta vore att skapa ett elljusspår/stig väster om Norräng mellan Ansia camping och golfbanan (ost Fäbodvallen)

Utvecklingsförslag

1. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter genom att erbjuda plantering av lövträd – gärna äppelträd.
2. Kyrkogårdens grönstruktur kan förstärkas med mer busk- och trädplanteringar.
3. Plantering av lövträd genomförs längs allmänna vägar.
4. Befintliga slaghacktytor och klippta grönytor i hela stadsdelen bör ses över för att skapa attraktivare och artrikare ängsvegetation till förmån för klippta ytor och artfattiga ängsytor – se också under kapitlet om ängar.
5. Fäbodbäcken är ganska skräpig och borde rensas upp. Rostiga hjul och gummidäck mm ger ett tråkigt intryck. Några små fina ängsytor finns mellan bäcken och Norrängsvägen i höjd med Skrittvägen. Dessa bör inte exploateras utan slås med slätterbalk för att ytterligare förstärka artrikedomen.
6. Skapa ett ny stig väster om Norräng och öster om Fäbodvallens festplats. Slingan kan bli upp mot ca 1 kilometer om den dras "slingrigt".

5. Industriområden (Lilltjärn och Furuviik)

Vid Lilltjärn är det trångt och industrimarken ligger tätt utan grönstrukturer emellan. Potentialen är inte så stor att göra några revolutionerande förändringar men planteringar av rabatter och busk- och trädplanteringar som avgränsning mellan parkeringsplatser och tomter skulle göra en stor förbättring. Hela området skulle bli estetiskt mer tilltalande och de som jobbar där skulle må bättre av detta.

Vid Furuviik däremot finns Lyckseles största centrala grönområde. På de hårdgjorda delarna föreslås samma förslag till förbättring av grönstrukturen som vid Lilltjärnsområdet.

De gröna ungskogs- och rudertmarkerna i övriga delar av området har utvecklingspotential och skulle kunna bli ett biologiskt mycket intressant och värdefullt område med en naturvårdsinriktad skötsel.

Öster om området ansluter ett 2 km långt elljusspår. Detta ligger nära stadsdelen Furuviik, i dess norra del.

Utvecklingsförslag

1. Området skulle kunna utvecklas till en mycket intressant produktiv, lövskogsdominerad miljö med en kombination av uppväxt lövskog och fina buskmarker. De ängsmarker som finns borde utvecklas och de gröna klippta ytorna ombildas till ängsytor med naturliga vilda ängsblommor.
2. Befintlig cykelväg genom området mellan Furuviik och Norrmalm borde förbättras. En grusad cykelväg på hela sträckan rekommenderas.
3. En långsiktig skötsel- och utvecklingsplan bör upprättas för hela området. Troligen kommer nyetableringar av industrier att komma inom området med tiden, men

detta behöver inte innebära att utvecklingen av områdets grönstrukturer hindras. Utifrån en bra grönstruktur kan de etableringar som blir aktuella fasas in i området och det kommer med all sannolikhet att bli attraktivt att etablera sig här. Framtiden får då bli en optimal kombination och kompromiss av bebyggd mark och fin grönstruktur.

6. Långtjärn-Tannen

Området har bra med grönområden, två sjöar/tjärnar, idrottsanläggningar, skola och uppväxta villatomter. Områdena närmast järnvägen är gröna med ruderatmarker, äldre träd i villatradgårdar och små ängsmarker och utgör en värdefull del i grönstrukturen. Områdena kring vattenmiljöerna är främst bra frilufts- och rekreationsområden medan det biologiskt sett är ganska fattigt och skulle kunna förstärkas betydligt.

Utvecklingsförslag

1. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter genom att erbjuda plantering av lövträd – gärna äppelträd eller rönnar.
2. Kompletterande plantering av lövträd genomförs längs allmänna vägar.
3. Utveckla örtrika ängsmarker på västra sidan av Långtjärnen.
4. Plantera buskar på en del av den öppna ängs/gräsmarken som finns på södra och östra delen av Långtjärnen. Det är mycket öppet och kallt där idag och därför biologiskt fattigt. En plan för förstärkningsåtgärder runt Långtjärn borde upprättas.

7. Norrmalm

Norrmalm är i många delar likt Norräng med mestadels yngre villabebyggelse och svagt uppväxt grönstruktur men med ganska "luftiga" gröna kvarter. Ett undantag är Emmausbäcken som är stadsdelens finaste område med äldre varierad barr- och lövblandskog. Området kring Emmausbäcken beskrivs separat under objektsbeskrivningar.

Elljusspåret öster om Norrmalm ligger även för Norrmalmsborna lite väl avsides för att vara attraktivt för de som har svårare att ta sig ut för att motionera. Ett alternativ till detta vore att skapa en tydligare stig längs en längre cirkulär sträcka av Emmausbäcken.

Utvecklingsförslag

1. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter genom att erbjuda plantering av lövträd – gärna äppelträd.
2. Plantering av lövträd genomförs längs allmänna vägar där det inte skymmer och ger för mycket skugga till bostadshusen.
3. Befintliga slaghacktor och klippta grönytor i hela stadsdelen bör ses över för att skapa attraktivare och artrikare ängsvegetation till förmån för klippta ytor och artfattiga ängsytor – se också under kapitlet om ängar. **Ett bra exempel på en liten fin ängsmark finns vid affärerna?**
4. Emmausbäcken bör inte exploateras utan de gröna miljöerna runt om bäcken utvecklas. I den bredaste delen av grönområdet, direkt nedom Rönnevägen skulle kunna utvecklas till en kombination av lekpark och mer välskött finpark med gamla tallar och lövträd.

En förbättrad vandringsstig eller enklare löpstig skulle kunna anläggas efter bäcken. Den skulle kunna dras på båda sidor om bäcken i en rundslinga med sträckning mellan Sorselevägen och Bäckmyrvägen.

Idag är det ganska skräpigt i själva Emmausbäcken och längst strandzonen vilket förtar en del av det positiva upplevelsevärdet. Det mesta av skräpet finns i den nedre delen mellan Rönnvägen och länsväg 365. En enklare skötsel – och utvecklingsplan bör upprättas för området kring Emmausbäcken.

8. Södermalm

Södermalm består mestadels av äldre bebyggelse och med uppvuxna villaträdgårdar. Två större grönområden finns – det största ligger i norra stadsdelen vid Grundtjärn och öster därom och det andra Linnéparken ligger i den centrala södra delen. Längst i söder kring den lilla utförsåkningsbacken finns fina skogsmiljöer med äldre talldominerad högstammig skog. Se vidare beskrivning av Tannberget under objektsredovisningar. Större delen av stadsdelen är välförsedd med grönområden och i söder, väster och nordväst om Södermalm finns hela Tannbergsområdet. I östra delen mot Jonsta finns en del med betydligt sämre grönstruktur med mer öppna och kala ytor som vid den fd. Statoilmacken. Grundtjärn redovisas närmare under avsnittet om vattenmiljöer.

Grundtjärn från norr mot söder med Grundtjärnsparken i förgrunden.

Utvecklingsförslag

1. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter genom att erbjuda plantering av lövträd – gärna äppelträd. Rönn är en annan lämplig art att erbjuda.
2. Plantering av lövträd genomförs längs allmänna vägar där det inte skymmer och ger för mycket skugga till bostadshusen. Särskilt i östra delen mot Vilhelminavägen och Jonsta är detta angeläget.

3. Inom de kalaste delarna och där det passar in skulle det vara angeläget att komplettera och förbättra grönstrukturen med buskgrupper. Dessa bör planteras i breda stråk eller runda fläckar så att skötsel med rensning mm minimeras.
4. Befintliga ängsytor och klippta grönytor bör ses över i hela stadsdelen för att skapa upplevelsemässigt attraktivare och artrikare ängsvegetation till förmån för klippta ytor och artfattiga ängsytor.
5. Linnéparken har en intressant topografi som ger förutsättningar till att utveckla en mer varierad sammansättning på vegetationen. Parken har potential att bli biologiskt värdefullare. Ingen närmare analys av möjligheterna till utveckling av parken har genomförts inom ramen för detta arbete. En utredning med förslag på hur detta kunde utformas vore angeläget.
6. Bäckan från Grundtjärn borde öppnas upp så att den blir mer synlig. Idag är den att betrakta som ett gömt dike. Bäckan och stränderna bör breddas och dras om till ett slingrigt lopp.

9. Villaryd

Villaryd är en av Lyckseles mindre stadsdelar. Topografien är kuperad och stadsdelen har uppvuxna villaträdgårdar med äldre grönstruktur. I området finns ett stort grönområde, Glasberget som beskrivs närmare under objektsbeskrivningar. Glasberget är inte särskilt lättillgängligt varför det som helhet är begränsat med allmänna grönytor. Direkt söder om stadsdelen ligger ett stort grönt område vid lasarettet med cykelvägar och en del skogsstigar.

Utvecklingsförslag

1. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter som saknar bra grönstruktur genom att erbjuda plantering av lövträd.
2. Plantering av lövträd genomförs längs allmänna vägar där detta saknas och där det inte skymmer och ger för mycket skugga till bostadshusen.
3. Inom kala delar där det passar skulle det vara angeläget att komplettera och förbättra grönstrukturen med buskgrupper på samma vis som gjorts nere vid busshållplatsen vid väg E 12.
4. De mycket få befintliga ängsytor och gräsytor som finns bör utvecklas för att skapa en artrikare ängsvegetation. Det vore angeläget att försöka anlägga någon ny ängsyta inom stadsdelen.

10. Jonsta

Jonsta är ett av Lyckseles allra grönaste områden och stadsdelen har mycket skogsmark. Gröna stråk löper österut mot älven och åt sydväst över djurparken och vidare. Ett mindre industriområde i norra delen och ett hyreshuskomplex norr om djurparken har mycket svaga grönstrukturer. Området vid lasarettet är utvecklingsbart och beskrivs som ett särskilt objekt under objektsbeskrivningar (lasarettområdet). Ängsmarker är också en bristvara inom stadsdelen. En stor fin naturlig ängsmark finns i södra delen av lasarettområdet (beskrivs särskilt under avsnittet om ängar) och i sydvästra delen av stadsdelen finns ett flertal klippta gräsytor som kan få förstärkt grönstruktur.

Utvecklingsförslag

1. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter som saknar bra grönstruktur genom att erbjuda plantering av lövträd.
2. Plantering av lövträd genomförs längs allmänna vägar där det förekommer glest med träd.
3. Grönstrukturen kring de kalaste delarna bör förstärkas med buskgrupper och träd. Särskilt angeläget är det vid hyreshusen norr om djurparken och inom det lilla industriområdet i norra delen.
4. I sydvästra delen av området kring kvarteren med fisknamn finns ett flertal klippta gräsytor. Ett antal av dessa borde göras om till naturliga ängsmarker som slås med slåtterbalk. På en del av dessa gräs/ängsytor kan med fördel buskgrupper också planteras. Centralt i området – väster om lasarettet kan en igenväxande åker/ängsmark restaureras till ängsmark.

11. Furuvik

Furuvik är ett medelålders villaområde som är luftigt byggt och ligger i kuperad terräng med gott om gröna ytor mellan kvarteren. Stadsdelen har de flesta riktningar förbindelse med den omgivande skogen och i väster med älven. Stadsdelen är trevlig och mycket grön. Det finns god tillgång på skogsmark med vandringsstigar och motionsspår. Ett skidspår går från stadsdelen till slalombacken vid Bocksliden (ca 1 mil långt). Områdets grönstruktur skulle som i de flesta andra stadsdelar kunna förstärkas med inplantering av mer lövträd.

Hela stadsdelen är naturligt kraftigt barrskogsdominerad.

Närmiljöerna till de båda dammar som finns inom stadsdelen borde ses över för att göras mer besöksvänliga och estetiskt tilltalande. Den övre dammen är mer naturlig och bör få vara det, medan den nedre kunde göras mer finparksartad. Öppna gräs- och ängsytor är en bristvara inom stadsdelen och finns bara nere vid Anläggarevägen vid den nedre dammen. Industriområdet i norra delen och norrut mot Norrmalm beskrivs som ett särskilt objekt under objektsbeskrivningar. En bra cykelväg bör byggas genom denna del.

Utvecklingsförslag

1. Plantering av lövträd, gärna rönnar och aspar, genomförs längs allmänna vägar där det förekommer glest med träd. Särskilt angeläget är det längs delar av de breda genomfartsvägarna i stadsdelen.
2. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter som saknar bra grönstruktur genom att erbjuda plantering av t ex äppelträd.
3. Grönstrukturen kring alla öppna ytor bör förstärkas med buskgrupper och träd. I området kring Anläggarevägen finns möjligheter att utveckla naturmiljöerna på ett biologiskt intressant sätt. Här finns dels en damm, stadsdelens enda egentliga gräsytor och en del skogsmark i kombination. Runt dammen kunde en högstammig lövskogsmiljö skapas och i omgivande skogsmark kunde på sikt också parkartade löv- och barrskogsmiljöer skapas. Befintliga ängsmarker skulle förstärkas genom inplantering av artrik ängsvegetation. På en del av de klippta

gräsytorna borde buskgrupper planteras i ett med skogsmarken sammanhållet system. Ängsmarkerna bör sedan slåas med slätterbalk för att behålla en hög och upplevelsemässigt artrik vegetation. En utvecklings- och skötselplan bör upprättas för denna del.

4. Skolområdet är ganska öppet och sterilt och här borde grönstrukturen förstärkas med buskgrupper och kanske även träd.

12. Forsdala

Forsdala har liksom Furuviik välförsett med och lätt tillgängliga gröna omgivningar. Dessa ligger främst i väster och söder. I norr ligger det stora grönområdet vid lasarettet lättillgängligt. Södra och centrala delen av Forsdala har luftiga bostadskvarter med väl tilltagna gröna stråk mellan gatorna. I den norra delen däremot finns hyreshus med delvis sterila omgivningar. Särskilt gäller det de allra nordligaste husen som påminner en del om de sterila miljöerna på Jonsta norr om djurparken. Ett bredd gröonstråk går mellan elljusspåret i väster och ända ner till älven. Korridoren domineras av skogsmark men en liten bäck/fuktstråk löper centralt igenom området och i den östra delen finns en stor fin och utvecklingsbar ängsmark. I södra delen av Forsdala löper ytterligare några små bäckar/fuktstråk ner till älven. Alla slutar i mindre raviner innan utloppen. En eller flera av dessa stråk borde lyftas fram och utvecklas.

Omgivande skogar är nästan helt talldominerade och så även skogen inne i stadsdelen. Längst i söder har skogen ett större inslag av gran och lövträd. Längs delar av elljusspåret finns äldre upp mot 200-årig skog, dels finns en fläck i norra delen innanför skolan och dels finns ett lite större område nere i sydväst.

Utvecklingsförslag

1. Plantering av lövträd, gärna rönnar och aspar, genomförs längs allmänna vägar där det förekommer glest med träd. Den starka talldominansen skulle brytas av på ett mycket intressant sätt och området skulle berikas biologiskt. Den sydligaste vägen, Malmvägen har breda grönytor på ömse sidor. Längs denna väg finns möjligheter till både lövträdsplanteringar som till planteringar av buskgrupper eller buskridåer.
2. Förbättra grönstrukturen ytterligare på villatomter som saknar träd och eller buskar genom att erbjuda plantering av lövträd och/eller buskar. Grönstrukturen kring många öppna ytor kan och bör förstärkas med buskgrupper. Mest angeläget är detta vid hyreshusen längst i norr (västra och norra delen av kvarteret hjärtat)
3. De bäckmiljöer/fuktstråk som har tillräcklig vattenföring bör lyftas fram och synliggöras. Våtmarken söder om elljusspåret är kraftigt utdikad och det är oklart hur vattnet härifrån avvattnades tidigare. Idag rinner allt vatten rakt söderut. En undersökning som tittar närmare på möjligheterna att skapa mer vatten genom Forsdala istället för att allt vatten som nu avvattnas söderut vore önskvärd.
4. Ängsmarken norr om Dalstigen utvecklas vidare till en biologiskt rikare ängsmark. Detta tillsammans med en utveckling av fuktstråket genom denna breda gröna korridor vore mycket intressant. En utvecklings- och skötselplan bör upprättas för hela korridoren.
5. Skogen söder om Forsdala är äldre och högstammig. I den finns en intressant inblandning av gran och lövträd som björk och asp. Denna kommunägda skog bör

inte kalavverkas utan istället dimensionsavverkas på tall och gran, medan huvuddelen av de äldre lövträden lämnas kvar. Skogen kan genom en lövskogsinriktad skötsel bli en mycket fin lövdominerad parkartad strövskog med höga naturvärden. Ett förhållandevis stort uttag av stammar kan göras utan att skogskänslan försvinner samtidigt som skogen blir glesare och mer lättillgänglig. Död stående och liggande ved bör systematiskt lämnas kvar.

Slutsatser

En åtgärds- och skötselplan borde upprättas för utvecklingen av Lyckseles grönområden. Denna plan bör ta ett långsiktigt grepp på Lyckseles grönstruktur och ge förslag på åtgärder, genomförande och tidsplan för genomförandet. Planen bör ange en prioriteringsordning för att ge en bild av hur angelägna olika åtgärder är. En likvärdig åtgärd bör prioriteras tidigare där behovet och effekten är/blir störst.

I denna redovisning ges en kortfattad plan för de mest angelägna utvecklingsförslagen för att förstärka grönstrukturen i Lycksele stad. En rättvisande tidsplan kan bara upprättas i samverkan med kommunens berörda förvaltningar, beslutande organ och andra intressenter.

Kristineberg

Kristineberg är en typisk bruksort uppbyggd kring de rika malmfyndigheter som finns i området. Landskapet är kuperat med skog, våtmarker och sjöar.

I början på gruvepoken då den var mindre mekaniserad bodde en betydligt större befolkning i Kristineberg. Idag finns stora tomma hyreshus inne i samhället som vittnar om detta. Här finns därför ett ovanligt stort utbud av idrotts- och motionsmöjligheter. Det finns flera skid- och motionsspår varav ett har elljus. Det finns fotbollsplaner, ishockeyplan, utförsåkning vid Viterliden, badhus, bangolf, tennisplaner mm.

Gruvnäringen har och har haft den största betydelsen för bygden. Den har gett inkomster till bygden men otvivelaktigt påverkat naturen på ett negativt sätt. Vattendrag och sjöar är biologiskt störda och saknar i vissa fall helt fisk. Hårt skogsbruk med intensivt kalhyggesbruk över stora arealer av landskapet har säkert också bidragit till de negativa effekterna på det biologiska livet.

I närområden till Kristineberg har det bedrivits ett mycket intensivt skogsbruk under de senaste decennierna. Alla äldre skogsmiljöer är i stort sett kalavverkade. Samma förhållande gäller även i en del av den tätortsnära skogen. T ex är större delen av skogsmarken runt det sydliga elljusspåret borthuggen. En fin äldre skog fanns nedanför den gamla och kulturellt värdefulla gården på väg upp mot Viterliden. Kring utförsbackarna vid Viterliden finns en del äldre skogsmark kvar och i den några mindre fläckar skog med högre naturvärden.

Nedom skjutbanan i södra Kristineberg fanns äldre skog som numer är hyggesmark. Norr om Kristineberg vid Aspliden fanns tidigare helt nära byn (ost och nordost om byn) intressant gammal skog som nu är avverkad. Inne i Kristinebergs samhälle återstår idag ingen äldre skog med höga naturvärden, men en fläck med äldre skog finns nordväst om sporthallen, vidare över länsvägen och i slutningen väster om kyrkan. Denna skog är av utvecklingskaraktär och kan med tiden få högre naturvärden. Uppe på Hornsberget finns några fläckar med gammal skog med högre naturvärden.

Två isolerade naturreservat (kalhyggen runt om båda) finns vid Rävlidengruvan, Rävlidengruvans naturreservat respektive Rävlidens naturreservat vid Mörkliden. Båda dessa är intressanta med gammal grandominerad lövrik naturskog med intressant markvegetation. Reservaten ligger i ett område med mineralrik mark vilket påverkar floran. Intressant flora med ovanliga arter finns på flera platser i området runt Rävliiden. Mineralsammansättningen påverkar floran och artsammansättningen av lavar, mossor och kärlväxter. Undersökningar av floran kunde vara en intressant uppgift för skolan och/eller att koppla till den turistverksamhet som finns kring gruvnäringen i bygden då mineralrika marker och florasammansättning är väl sammankopplat. Lycksele kommun eller VBF (Västerbottens Botaniska Förening) kan informera vidare om lämpliga områden att besöka och utforska. En omfattande malmprojektering pågår för närvarande i området kring Rävliiden.

Utvecklingsförslag

1. Utveckla de stadsnära miljöerna genom plantering av lövträd, gärna rönnar och aspar längs allmänna vägar, på öppna kala ytor som stora gräsmattor eller grusytor eller där det allmänt förekommer glest med träd. Den starka talldominansen skulle brytas av på ett mycket intressant sätt och berikas biologiskt. Som exempel har sydligaste vägen, Malmvägen har breda grönytor på ömse sidor. Längs denna väg finns möjligheter till både lövträdsplanteringar som till planteringar av buskgrupper eller buskridåer. Hela Kristineberg skulle bli mycket lummigare och mer inbjudande för boende och besökare.
2. Behålla alla de få äldre skogspartier som finns kvar inne i samhället och i randzonen av bebyggelsen.
3. Utveckla gruvnäringens turistiska sida med en botanisk del med t ex kombinerade mineral- och botanikutflykter och information om hur mineralförekomst och flora hänger ihop.

Vid Viterliden finns en del äldre skog i sluttningarna. I förgrunden slamdammen vid Kristinebergsgruvan.

Den lilla tjärnen i Kristineberg har en smal trädridå men i övrigt nästan bara klippta gräsytor.

Örträsk

Örträsk ligger estetiskt mycket vackert och i kuperat terräng runt den stora Örträsksjön i södra delen av Lycksele kommun.

I söder vid örtäsksjöns utlopp i Öreälven

Den östra sidan av byn lutar brantare ner mot sjön och där ligger också "centrum" av Örträsk. Där finns de flesta serviceinrättningarna som skola, äldreboende, restaurang och

affär. Centrum av Örträsk ligger ganska fint med en del omgivande äldre skog och en liten damm. Gårdsplanerna runt skola och äldreboende är väl öppna och både mer buskar och blommor skulle göra området lummigare. Hembyggdsgården ligger mycket vackert på en liten udde nedom de centrala delarna. Gården är välhållen och utsikten över sjön är betagande. Äldreboende finns centralt i Ö:a Örträsk nära skolan.

V:a Örttäsk ligger utom i södra delen mer flackt och har stora utbredda odlingsmarker ner mot sjön. På den östra sidan Örträsk är odlingsmarkerna inte lika utbredda och en större andel är skogsmark. I V:a Örträsk fanns förr en stugby med camping men dessa stugor är idag i privat ägo. I V:a Örträsk finns en liten livsmedelsaffär och en kombinerad souveniraffär och museum. Museet är egentligen ett eller flera olika naturlandskap med uppstoppade fåglar och en del däggdjur. Det är väl värt ett besök. I V:a Örträsk vid Innifällan finns en turistföretagare som erbjuder kanotturer, kanotuthyrning, bäversafari mm.

Sparsamt uppmärkta motionsspår finns ett på vardera sidan av sjön. Dessa verkar inte nyttjas särskilt mycket. På östra sidan i sydost ligger Gaffelberget som är ett populärt utflyktsmål med en fantastisk utsikt över delar av Örträsksjön. Idag är en stor del av berget kalhygge och nästan hela den uppmärkta stigen går genom kalhygge. Längst ut vid rast- och grillplatsen finns en liten dunge med träd lämnade och branten nedom är intakt.

Från Gaffelberget norrut mot Hembyggdsgården.

Fikaborden vid Gaffelbergets rastplats

För en turist är det inte lätt att nå Gaffelberget. En skylt markerar uppfarten till stigen men strax kommer man till en gårdsplan vid ett boningshus. Ingen parkering finns eller annan information om var stigen fortsätter efter boningshuset.

Det är ingen brist på naturmark runt Örträsk och odlingsmarken, sjön och många vattendrag inklusive Öreälven är alla tilltalande inslag i landskapsbilden och värdefulla naturmiljöer.

Örträsksjön är stor, djup och fiskrik och det var odlingslandskapet runt sjön och fisket som en gång fick människor att slå sig ner i Örträsk. Det är lite osäkert hur dagens fiskbestånd är beskaffade och hur omfattande fiske som bedrivs. Sjön är djup och bl a därför finns många fiskarter. Påverkan genom omfattande skogsbruk inom avrinningsområdena runt sjön har säkerligen haft en stor negativ påverkan, men stora vatten brukar kunna ha en bra självläkande effekt och vattenkvaliteten i Örträsksjön är ganska god.

En gammal meanderbåge i Öreälven norr om Örträsket.

Hur bottenarna ser ut är inte känt men sedimenten borde undersökas och en djupkartering borde utföras. Omgivande större biflöden har i vissa fall betydligt sämre vattenkvalitet med surare och brunare mer humusbelastat vatten. I många vattendrag är utförseln av oorganiska sediment onormalt stor till följd av skogsbrukets trakthyggesbruk med tillhörande milslånga skogsbilvägsnät.

Skogsbruket har bedrivits hårt i omgivningarna de senaste decennierna. Ingen äldre naturskogsartad skog finns längre kvar runt själva sjön eller ovanför de bebyggda delarna.

Däremot finns ett fint naturskogsområde vid Dyngstomberget några kilometer söder om Örträsksjöns södra ände. Området ligger inom Bjurholms kommun men borde i god samverkan mellan kommunerna kunna göras besöksvänligt för olika kategorier av människor i närregionen. Området är bergigt och kuperat och längst i öster finns en sjö - Kroksjön.

Utvecklingsförslag

1. Plantering av mer buskar, lövträd, blomgrupper och någon örtrik äng i centrum av Ö:a Örträsk för att skapa en lummigare och attraktivare boendemiljö är angeläget. Västra Örträsk är mer av en jordbruksbyggd men plantering av lövträdsstråk (alléer) längs genomfartsvägen och större stickvägar vore positivt för landskapsbilden och biologiskt berikande.
2. Lycksele kommun borde undersöka möjligheterna att gemensamt med Länsstyrelsen och Bjurholms kommun skapa ett attraktivt och lättillgängligt område i naturskogen Dyngstomberget. Där skulle man t ex. kunna anlägga en vandringsstig, iordningställa en grillplats vid Kroksjön, och informera om skog och naturvärden i området mm.

3. Behålla de sista äldre skogsmiljöerna utan avverkning – de som ligger nära de centrala delarna. Särskilt angeläget är det på östra sidan sjön där skogen har en avgörande roll för landskapsbilden i och ovanför byakärnan.
4. Undersöka Örträksjöns bottenmiljöer kemiskt och skaffa en bild av djup/bottenprofilen och sedan vidare om förutsättningar för om fisketurism är möjlig på Örträksjön – kanske i form av trolling.

Skolskogar

Skolskogar fyller ett mycket värdefullt syfte för att få barnen att komma ut mer i naturen. Speciellt under det senaste decenniet har skolbarnen blivit mindre rörliga. Fritiden ägnas numer åt stillasittande aktiviteter som datorkommunikation och datorspel. Det är ett stort samhällsproblem som kommer att kosta och kostar redan samhället stora pengar. USA är ett skräckexempel i dessa sammanhang och vi "härmar" deras livsstil allt mer.

Skolan har därför en viktig roll att fylla där dagens föräldrar jobbar alldeles för mycket och allt mindre orkar engagera sig i barnens fritid som t ex utomhusaktiviteter. Det bör vara en del av allmänbildningen att alla barn t ex ska kunna göra upp eld och veta hur man klarar sig i naturen vilken mat som finns där mm.

Vi behöver naturen och alla människor behöver få insikt om värdet av naturen och olika naturmiljöer. Om barnen inte får denna insikt kommer vi med tiden när dagens och kommande generationer växer upp att förlora kunskapen och förståelsen för naturens värde och vi kommer då att förlora känslan för att naturen är värdefull.

Samhället har uppmärksammat varningssignalerna allt mer och de flesta skolor i landet har nu sk skolskogar. Lycksele är inget undantag i detta sammanhang.

Utomhusundervisning

Det är inte bara biologiundervisning som kan bedrivas utomhus utan egentligen kan många eller nästan alla ämnens undervisning bedrivas i naturen. Att använda naturen för att skapa realistiska exempel till matematik, svenska, teckning mm ger en förstärkt visuell inlärning som blir en ytterligare verklig dimension för förståelsen. Det gör också att intresset kan öka för ett ämne som kan kännas abstrakt inomhus (t ex fysik och kemi).

Vad är en bra skolskog?

Det viktigaste med en skolskog är egentligen att få komma ut och få kontakt med naturen, att få tälja pinnar, fika och göra upp eld mm. Därför behöver inte en skolskog vara så speciell och det viktigaste är att skogen/naturen är lättillgänglig. Det ska vara så att barnen kan komma ut och hinna vara ute utan att det blir stressigt. Man ska hinna ut på en lektion eller en timme.

Om man vill få ut lite mer av naturen för t ex naturstudier är förutsättningarna större om naturområdet är mer varierat och inrymmer flera olika naturmiljöer. Nedan görs en kort genomgång av de olika skolornas skolskogar och deras förutsättningar samt i förekommande fall tips på möjliga områden att vidareutveckla möjligheterna till naturstudier i.

Alla skolor bör förstärka sin direkta närmiljö runt skolan genom att genomföra eller skapa följande om det saknas:

- Befintliga grasmattor bör till del omvandlas till örtrika ängsmarker och slaghackängar bör ses över för att se om det går att förstärka variationen och artrikedomen på dessa.
- Alla skolor fritids skulle ha tillgång till ett växthus av någon form. Likaså skulle alla utbildningsenheter ha möjlighet till att kompostera. Det kan ju tyckas att de flesta har detta hemma, men troligen har de flesta inte så stora erfarenheter av vare sig växthus eller kompost.
- Varje skola skulle kunna adoptera en liten ängsmark som sköts genom slätter och tillvaratagande av hö

Inom ramen för naturvårdssatsningen pågår flera skolprojekt i Lyckseles skolor med naturliv och äventyrsbaserad naturundervisning som fokus. Detta är mycket positivt.

Varierade naturmiljöer ger bäst utbyte vid naturstudier.

Flera naturtyper inom ett begränsat område är optimalt för biologiska undersökningar.

Presentation av Skolskogar

Finnbacksskolan (centrum) – Lövkulla, Glasberget, Djupskolavan

Finnbacksskolan har kanske de bästa förutsättningarna genom att nyttja flera olika områden och naturmiljöer. Vid Djupskolavan finns vatten- strand, skog och mindre ängsmiljöer. På Glasberget finns tallskog, en mindre äng och en aspdunge samt hållmarker och en bergvägg. Vid Lövkulla finns många olika naturtyper med en äldre skogsmiljö, en bäck, en äng och dessutom våtmarker, tjärnar, Umeälven och hyggesmark på nära avstånd från lägerplatsen.

Ängen vid Lövkulla skulle kunna göras finare genom inplantering av torrängsväxter och sedan kontinuerligt slås med slåtterbalk

Forsdalaskolan – innanför djurparken

Skolan har fina tall- och granområden söderut innanför djurparken och en fin tjärn med våtmarker invid länsväg 353. Ängsmarker, lövskog och rinnande vatten saknas men det mest typiska Lyckselenaturen är väl representerad. Särskilt vattenmiljöer ger möjligheter till många intressanta aktiviteter med både biologisk och kemisk koppling.

Brännbergstjärnen med omgivande våtmarker och skog – del av Forsdalaskolans skolskogsområde.

Johan Skyttes skola

Skolan har planerat en skolskog på södra Gammlplatsen och läget är mycket strategiskt för att bedriva naturstudier. På Gammlplatsen finns de flesta naturmiljöer representerade. Skolan har dessutom en ängsmark i slutningen hitom väg E12 som kan utvecklas och bli mycket användbar. I anslutning till ängen finns en del lövträd och buskmarker samt en liten slänt med några gamla klättertallar.

Tjärnen innanför Umeälven ligger nära Johan Skyttes skolskog på Gammlplatsen.

Södermalmsskolan och förskolan Daggkåpan – "sjumilaskogen"

Skogen ligger norr om slalombacken på Tannberget. Den ligger i ett öppet område (hygge) och skogen är främst att se som en friluftsskog och äventyrsskog. Däremot är området begränsat för att bedriva några mer omfattande naturstudier i. Närliggande delar av Tannberget kan erbjuda bättre förutsättningar för naturstudier i skogsmark (runt slalombacken) och närnaturen vid Grundtjärn och Linneparken.

Södermalmskolans skolskogsområde.

Vindskydd och fikaplats

Norrmalmsskolan

Fina närnaturområden finns vid Sågavan eller ännu närmare vid Emmausbäcken som inrymmer flera olika naturmiljöer längs sitt lopp (tallskog, barrblandskog, lövträd, sumskog, lövbuskmiljöer mm).

Norrängsskolan

Har sin skolskog NO om skolan i ett talldominerat skogsområde som tyvärr har decimerats en del under senare tid. I västra kanten av området rinner Fäbodbäcken i en mindre och i övre delen starkt lutande ravin. Längs nedre delen av bäcken innanför fotbollsplanen är det en frodig skogsmiljö med högrörtsvegetation och tydligt näringsrik mark. I denna del är det gott om lövträd som glasbjörk, asp, sälg och enstaka häggar. Väster om bäcken mot Norrängsvägen finns några små fina ängsfläckar med naturlig och ogödslad ängsvegetation. Bäcken är tyvärr ganska nedskräpad med diverse onaturliga ting som cyklar, olika järnsaker mm. Den lilla fina fågelsjön Skrabbtjärn ligger bara en knapp kilometer NV om skolan. Tyvärr är sjön inte besöksvänlig då man måste stå nära den trafikerade länsväg 365 för att se något.

Tannbergsskolan – På Tannberget finns alla förutsättningar för en bra friluftsliv- och äventyrskog. Däremot är biotopvariationen inte särskilt stor då berget i huvudsakligen är talldominerat. Några mindre våtmarker och hyggen finns också. Tannbergsskolan har också tillgång till Lånngtjärn för naturstudier, fiske mm. Under de kommande åren kommer Tannbergsskolan att utveckla en skolskog längre västerut vid Tallåsen och Gretasmyrtjärnen. Detta område är ett skogs- våtmark och sjöområde med lite mer graninblandad och produktivare skog än på Tannberget. Stora arealer av skogen har under de senaste åren avverkats. En liten lägergård/hus vid Tallåsen kommer att restaureras och vid denna finns en liten öppen ängsmark. De miljöer som främst saknas i skolans områden är äldre skogsmiljöer, rinnande vattenmiljöer och lövskogsmiljöer. Skolans satsning verkar främst vara med inriktning mot friluftsliv.

Furuviksskolan – Här finns en stor skolskog som är belägen öster och nordost om stadsdelen. Den övre dammen ingår i området som i övrigt består av mestadels ganska ointressant ung till medelålders contortaskog. I området finns också några våtmarksområden. Den mest tilltalande delen går från dammen vid Takläggargvägen och

nordost och ost över våtmarkerna och mot lite äldre skogsmark öster om våtmarkerna. Området närmast dammen är den biologiskt intressantaste. Våtmarken närmst dammen är tyvärr kraftigt dikad. Diket borde läggas igen för att återskapa en naturlig hydrologi i området.

Ett alternativt skolskogsområde som ligger lika nära skolan är den nedre dammen och området nordväst därom. I detta område finns en intressant biotopvariation med barrskog, lövskog, buskmarker, en intressant brant med äldre skog upp mot Tornvägen och kvarteret Åsen. Nere in sänkan löper en liten bäck med omgivande lövdominerade buskmarker. Runt dammen finns spännande miljöer med vatten och öppen mark. I området finns de största och nästan enda ängsmarkerna i stadsdelen. En utvecklig av hela detta område skulle göra det ännu attraktivare som skolskog.

Kristineberg skola ligger centralt i byn och har mycket öppen och ganska kal närmiljö. De närmaste omgivningarna kring skolan och förskolan saknar har enstaka träd och buskar. Däremot finns klippta gräsmattor, fotbollsplan och ishockeyplan. Vid förskolan finns ett ganska stort växthus vilket är mycket positivt.

Skolan i Kristineberg har ganska sterila utemiljöer.

Ovanför skolan ligger en idrottsanläggning och vid sidan av denna börjar ett att Kristinebergs två motionsspår. Det är ingen brist på utbud för idrott i Kristineberg vilket är mycket bra. En bit nedanför skolan och förskolan finns ett utomhusbad som är helt öppet runt om och utan någon skuggande och skyddande vegetation. På andra sidan

genomfartsvägen finns en mindre tjärn och söder om den en fullstor fotbollsplan. Nedan utebadet finns en dikad våtmark som passerar i den västra delen av det andra motionsspåret i Kristineberg. Skogen kring spåret har för övrigt kalavverkats nyligt.

Det är inte känt om skolan har någon speciell skolskog men troligen ligger den vid lekplatsen med klättersällningar som finns ovanför skolan och öster om servicecentrat. Här börjar också det elbelysta motionsspåret i Kristineberg. Skogen som ligger ovanför sporthallen utbreder sig från stora länsvägen och ner på ovansidan av de tre stora tomma hyreshusen och vidare öster om dem.

Lekplatsen vid starten av elljusspåret är en del av skolskogen i Kristineberg.

Vattenmiljöer är bristvara i Kristineberg och Kolbäcken som rinner söder om samhället är delvis dikad liksom våtmarkerna runt omkring. Öster om Aspliden finns en ganska intressant sjö – Holmtjärnen med omfattande våtmarker och många tillrinnande bäckar. Många av vattenmiljöerna i området är negativt påverkade av gruvindustrin.

Söker man lite mer äventyr och har tid för en längre utflykt finns två fina skogsområden inom rimligt avstånd från Kristineberg.

Rävligengruvans naturreservat ligger bara drygt två kilometer väster om Kristinebergs centrum. Här växer en gammal karg grandominerad skog med karaktär av fjällnära granskog. Reservatet innehåller gott om björkar som påminner om fjällbjörkskog. Området är mineralrikt men torrt och med en grovblockig morän. Granarna är korta och satta trots att de är gamla. Troligen har området ett kärvt lokalklimat och kanske spelar den mineralrika marken in på växtsättet. Området är ganska litet och kanske lite känsligt för nyttjas frekvent som skolskog.

Rävligens naturreservat ligger 4-5 km väster om Kristineberg vid Mörkliden. Området är betydligt större än 1. Här dominerar också gammal granskog som är mer högväxt då skogen ligger i en nordsluttning vilket ger ett fuktigare klimat. Detta område är lättillgängligt och inte känsligt för slitage. Tyvärr består näromgivningarna till de båda reservaten nästan uteslutande av hyggesmark, vilket gör att områdena blir isolerade.

Marken kring de båda reservaten ligger på mark med intressant mineralsammansättning vilket påverkar floran och artsammansättningen av lavar, mossor och kärlväxter. Intressant flora med ovanligare arter finns på flera platser i området runt Rävlieden. Undersökningar av floran kunde vara en intressant uppgift för skolan och/eller att koppla till den turistverksamhet som finns kring gruvnäringen i bygden då mineral- och floraförekomst är väl sammankopplade. Lycksele kommun eller VBF (Västerbottens Botaniska Förening) kan informera och ge förslag på lämpliga områden att besöka och utforska.

Utvecklingsförslag

- Områdena runt skolan är mycket kala och ensartade. Planteringar av buskar och en del lövträd skulle göra området både biologiskt rikare och upplevas som trevligare. Rönнар, aspar, björkar härdiga äppelträd är lämpliga arter att välja.
- En del av de öppna klippta gräsytor som finns bör omvandlas till örtrika ängsmarker vilka skulle berika naturmiljön biologiskt och öka upplevelsevärde avsevärt.
- Behålla och utveckla "skolskogen" ovanför idrottshallen genom att inte gallra bort lövträd, låta döda träd finnas kvar och i vissa delar istället gallra bort en del yngre gran för att skapa en ljus och mer öppen skog.

Örträsk skola har tyvärr stängt under innevarande år men förskole- och fritidsverksamhet bedrivs ännu. Miljön kring skolan är fin med gamla tallar, björkar och aspar och i närheten på ovansidan vägen finns en liten damm. Bredvid skolan finns grusplan och en minigolfbana som tyvärr inte nyttjas längre och har börjat förfalla. Nedanför skolan och kyrkan finns lummiga skogsområden med barr- och lövblandskog och delvis örtrik och näringsrik undervegetation. Kant i kant med skogen finns åkermark som i övre delen är av ängskaraktär. En stig skulle lätt kunna dras från nedanför kyrkan och vidare ner till sjön. Utanför skolan finns ett växthus och en lekpark med klätterställningar.

Örträsk skola

Söder om byakärnan i Ö:a Örträsk finns ännu en damm och nedanför denna en frodig ravin.

Gaffelberget är ett fint utflyktsmål när man tagit sig igenom stigen på hygget. Rastplatsen, branten och utsikten är fortfarande intakt med gammal tallskog, fikabord och grillplatser. Gaffelberget kanske inte är lämpligt för de minsta barnen.

Gaffelberget syns från bron vid Örträsksjöns utlopp i Öreälven.

Vill man göra en utflykt till ett naturskogsområde får man bege sig till Dygnstomberget vid Kroksjön, några kilometer söder om Örträsksjöns södra ände. Området ligger inom Bjurholms kommun. Länsstyrelsen har avgränsat ett stort område med höga naturvärden där.

Utvecklingsförslag

- Områdena runt skolan är mycket trevliga men en liten örtrik ängsmark kunde gärna anläggas vid skolan eller på en del av den klippta gräsyta som finns runt den lilla dammen. Planteringar av buskar skulle komplettera de fina träden som finns runt skolan. Röda vinbär, måbär och aronier är arter som kan väljas för att attrahera fåglar.
- Iordningställa en tydlig stig från skolan ner till sjön via den norra delen av ängsmarken nedom kyrkan.
- Fortfarande finns en del äldre tallskog kvar i branterna ovan vägen. Denna skog bör man vara rädd om i de centrala delarna av byn för att kunna nyttja i framtiden.

Korpberget - kall morgon i början av november

Äldreboende

Vid äldreboenden är det önskvärt med samma form av grönstrukturer som kring skolor. I denna utredning har olika äldreboenden inte studerats i detalj. Olika iakttagelser har lett fram till följande redovisning av önskemål om en miniminivå som bör vara uppfylld för att tillgodose våra åldringar en berikande och attraktiv utemiljö. Många av de strukturer som presenteras nedan saknas vid Lyckseles äldreboenden.

Varje äldreboende bör ha tillgång till:

- ett mindre växthus
- ett litet grönsaksland
- små gröna ytor med blomsteräng respektive klippt grön yta med tillgång till att sitta ute - trädgårdsmöbel
- artificiellt solskydd men gärna naturligt i form av en berså
- lövträd och gärna fruktträd – skapa skuggiga respektive soliga delar för valmöjlighet beroende på temperatur
- bärbuskar och väldoftande buskar som jersminer och syrener
- om möjligt skapa vatten i form av en damm eller bäck (leda in)

- tät busk- eller trädridå för att avskärma buller och skapa en lugn och tyst utemiljö.

Mer ombonat och fridfullt äldreboende som ändå saknar många faciliteter för att aktivera de äldre.

Öppet och ganska sterilt äldreboende i Örträsk med dålig beskuggning.